

Direcció i Lideratge d'Institucions Educatives

Codi: 103524

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500261 Pedagogia	OB	3	2

Professor/a de contacte

Nom: Maria del Mar Duran Bellonch

Correu electrònic: MariadelMar.Duran@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

L'assignatura "Direcció i lideratge d'institucions educatives" forma part d'un conjunt d'assignatures dirigides a proporcionar una mínima especialització en l'àmbit d'organització i direcció de les organitzacions educatives i de la formació. S'imparteix a 3er curs per la qual cosa es considera que els estudiants ja han adquirit una sèrie de competències relacionades amb el coneixement d'estructures i el funcionament de les organitzacions. Es pressuposa, també, que han cursat, o estan cursant, la matèria de Desenvolupament organitzacional.

Objectius

L'assignatura que es presenta, de tercer de la titulació de Pedagogia, és la segona part de la matèria "Coordinació i gestió d'institucions educatives" i es complementa amb l'assignatura de "Desenvolupament organitzacional d'institucions educatives". Aquestes dues assignatures formen la base fonamentadora de la menció de 4rt "Gestió de la formació i d'institucions socioeducatives". Situats els i les estudiants en els processos de canvi i millora de les organitzacions, aquesta assignatura es focalitza en analitzar el rol de les persones directives com a agents de canvi.

Parteix dels fonaments que sobre organització i direcció de centres s'han desenvolupat en les matèries "Educació i contextos educatius", "L'Organització i els grups" i "Disseny, seguiment i avaluació de plans i programes". Al mateix temps, cal assenyalar que aquesta assignatura i la matèria que la conté són complementàries a matèries de quart curs com "Supervisió i inspecció educativa", "Avaluació de centres i professors", i "Gestió i desenvolupament de recursos humans a les organitzacions", orientades a iniciar-se en aspectes específics de l'organització i direcció d'institucions de formació.

Els seus objectius són:

1. Analitzar la naturalesa i funcions de la direcció educativa
2. Caracteritzar el lideratge i les seves relacions amb la direcció educativa
3. Aplicar estratègies i instruments vinculats amb l'activitat dels directius en institucions educatives
4. Dissenyar programes de desenvolupament personal de directius i directives

Competències

- Administrar i gestionar centres, institucions, serveis i recursos educatius i formatius.
- Aplicar estratègies i tècniques d'assessorament, orientació, consulta i mediació educativa en àmbits professionals i institucions i serveis educatius i de formació.
- Generar propostes innovadores i competitives en la recerca i en l'activitat professional.
- Impulsar processos de millora a partir dels resultats obtinguts de les investigacions o de processos de detecció de necessitats.
- Treballar en equips i amb equips (del mateix àmbit o interdisciplinar).

Resultats d'aprenentatge

1. Delimitar estratègies i instruments per fomentar la participació social en els centres educatius.
2. Descriure els rols, funcions i actuacions típiques de la direcció per al canvi.
3. Elaborar i aplicar estratègies dirigides a millorar la gestió institucional.
4. Elaborar un pla d'innovació per a institucions educatives.
5. Identificar i analitzar models de direcció participativa.
6. Seleccionar les estratègies i procediments de canvi d'acord al context.

Continguts

BLOC 1: La direcció de centres educatius

1. Conceptualitzacions i models sobre la direcció de centres educatius.
2. Naturalesa i funcions de la direcció
3. La direcció participativa

BLOC 2: El lideratge en centres educatius

1. Teories sobre el lideratge
2. Debats en relació al lideratge
3. Les persones directives com a agents de canvi

BLOC 3: Estratègies i instruments de directives i directius

1. La direcció d'un/a mateix/a
2. La direcció de grups i equips
3. La direcció d'una organització

Metodologia

La persona protagonista en el procés d'ensenyament aprenentatge és l'estudiant i és sota aquesta premissa que s'ha planificat la metodologia de l'assignatura tal i com es mostra en el quadre que hi ha a continuació:

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Presencial en gran grup	30	1,2	1, 2, 5, 6
Seminaris	15	0,6	1, 3, 4, 6

Tipus: Supervisades			
Activitats supervisades	30	1,2	1, 5
Tipus: Autònomes			
Activitats autònomes	75	3	3, 4, 6

Avaluació

L'avaluació de l'assignatura es durà a terme al llarg del curs mitjançant les activitats que es mostren a la graella.

Per poder aplicar els percentatges que apareixen a la graella i superar l'assignatura (tenir igual o més de 5), s'han d'aprovar (tenir un 5 o més de 5):

- la prova final (individual) prevista pel dia 12 de juny de 2020, o, en cas d'haver-la suspès, la prova de recuperació prevista pel dia 26 de juny de 2020,
- el treball individual sobre la direcció d'un/a mateix/a (a lliurar el dia 5 de juny) i
- el treball d'aprofundiment en equip (a lliurar el dia 3 d'abril).

L'assistència a classe és obligatòria: l'estudiant ha de participar a un mínim del 80% de classes, en cas contrari es considerarà no avaluable.

Les qualificacions de cadascuna de les evidències avaluatives es publicarà en els 15 dies següents a la seva entrega. Els resultats de l'avaluació es comentaran en gran grup i individualment en l'horari de tutoríes si és necessari.

El plagi i la còpia seran causa de suspens de l'assignatura.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Programa de direcció d'un/a mateix/a	30%	0	0	1, 3, 6
Prova final de verificació d'aprenentatges	40%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6
Treball d'aprofundiment en equip	30%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6

Bibliografia

BIBLIOGRAFIA Bàsica

GAIRÍN, J. ANTÚNEZ, S. (Eds.) (2008): Organizaciones educativas al servicio de la sociedad. Madrid: Walters Kluwer.

GAIRÍN, J.; ARMENGOL, C.; GIMENO, X. i TOMÁS, M. (2003): Les relacions personals a l'organització. Bellaterra: ICE de la UAB.

MANZANARES, A. (Ed) (2010): Organizar y dirigir en la complejidad. Madrid: Wolters Kluwer.

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA GENERAL

- ALBERONI, F. (2003): L'art de liderar. Barcelona: Gedisa
- ALONSO, M. (2004): Madera de líder. Claves para el desarrollo de las capacidades de liderazgo. 2ª ed.. Barcelona: Empresa activa.
- ÁLVAREZ, M. i Santos, M. (1996): Dirección de centros docentes. Gestión de proyectos. Madrid: Escuela Española.
- AVEY, G. C. (2004): Understanding leadership paradigms and cases. London: Sage.
- BERNAL, J. L. (2000): Liderar el cambio: el liderazgo transformacional. En Anuario de Pedagogía, núm. 2. Universidad de Zaragoza.
- BEZARRA, L.; CASANOVA, O i GARCÍA UGARTE, J. (2004): Ser profesor y dirigir profesores en tiempos de cambio. Madrid: Narcea.
- BLANCHARD, K. (1990): El poder ético del directivo. Barcelona: Grijalbo.
- BLANCHARD, K. H. (2004): La píldora del liderazgo. Barcelona: Grijalbo.
- BRUCH, H. (2005): La tendencia a actuar como los directivos. Barcelona: Gestión 2000.
- CASTRO, D. (2011). *La gestión universitaria. Una aproximación a la dirección de centros y departamentos*. Sevilla: Comunicación Social
- Castro Ceacero, Diego, Tomàs Folch, Marina.(2010).El gobierno y la gestión de la universidad: estudio de los órganos unipersonales.Estudios sobre Educación..(19).165-184.
- CHAVARRÍA, X. i BORELL, E. (1999): Avaluació de la funció directiva. Barcelona: Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya i ICE de la UAB.
- COVEY, S. R. (1991): El liderazgo centrado en principios. Barcelona: Paidós.
- CULBERT, S. A. i ULLMEN, J. (2002): ¡No mates a tu jefe! Evita la trampa de las jerarquías y consigue relaciones laborales satisfactorias y productivas. Barcelona: Paidós.
- DAY, C. (2002): Promoción del liderazgo en la educación primaria. Madrid: La Muralla.
- DÍAZ, C. A. et al. (2003): Desenvolupament del factor humà. Barcelona: Universitat Oberta de Catalunya.
- DRUKER, P. (2000): El management del siglo XXI. Barcelona: Edhasa.
- DRUKER, P. F. (Ed.) (1996): El líder del futuro. Bilbao: Universidad de Deusto.
- DURÁN, Mª del M. (2003): El liderazgo de equipo como herramienta de desarrollo de grupos a Estrategias de formación para el cambio organizacional. Barcelona: Praxis.
- ESSOMBA, M. A. (2006): Liderar escuelas interculturales e inclusivas. Equipos directivos y profesorado ante la diversidad cultural y la inmigración. Barcelona: Graó.
- FABRA, Mª LI. (1995): Les relacions entre professors i la funció directiva a Reflexions sobre l'autonomia i direcció escolar. Barcelona: Raima.
- FULLER, M. (2002): Liderar en una cultura de cambio. Barcelona: Octaedro.
- GAIRÍN, J.; DOMÍNGUEZ, G.; GIMENO, J.; RUIZ, J. Mª.; TEJADA, J. i TOMÁS, M. (1995): Estudio de las necesidades de formación de los equipos directivos de los centros educativos. Madrid: MEC-CIDE.
- GAIRÍN, J. i VILLA, A. (Dir.) (1999): Los equipos directivos de los centros docentes. Bilbao: Universidad de Deusto
- GARCÍA, S. i DOLAN, S. L. (1997): La dirección por valores. Madrid: McGraw-Hill.

GIRAUDIER, M. (2004): Cómo gestionar el clima laboral. Escuchar, dar feedback, comunicar, negociar, motivar. Barcelona: Obelisco.

GOLEMAN, D.; BOYATZIS, R. i McKEE, A. (2002): El líder resonante crea más. El poder de la inteligencia emocional. Barcelona: Plaza y Janés.

HERAS, J. (2003): El bastón del líder. Fundamentos para la práctica del liderazgo. Barcelona: Mtm.

HUBER, S. G. (2004): Preparing school leaders for the 21st century. Exton: Swets & Zeitlinger.

HUNTER, J. C. (2005): La paradoja. Un relato sobre la verdadera esencia del liderazgo. 14ª ed. Barcelona: Urano.

KAPSTO, S. (2006): Cuatro retos para un líder. Barcelona: RBA Integral.

Ion, G & Tomàs.M.(2009).Leadership, Gender and Organisational Culture at Catalanian Universities: Case Studies.International Journal of Learning.16.(9).-.

LENCIONI, P. (2002): Las cinco disfunciones de un equipo: un inteligente modelo para formar un equipo cohesionado y eficaz. Barcelona: Empresa activa.

O'NEILL, B. (2003): Cómo evaluar y mejorar su capacidad de liderazgo. Barcelona: Gestión 2000.

SALA, M. (2006): El encanto de Hamelín. Secretos del liderazgo efectivo. Barcelona: Alienta.

STEIN, G. (2002): Dirigir en tiempos de incertidumbre. Barcelona: Gestión 2000.

TEIXIDÓ, J. (1999): Dirección de centros educativos desde una perspectiva de cambio. Barcelona: Cooperativa Universitària Sant Jordi.

TEIXIDÓ, J. et al. (1999): El projecte de direcció. Què és? Per a què serveix? Com s'elabora? Elements de fonamentació i materials per a l'acció. Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament.

TOMÁS, M. (1998): Fases y estrategias para el tratamiento de conflictos organizativos en los centros docentes. En GAIRÍN, J. i DARDER, P.: Estrategias e instrumentos para la gestión educativa. Barcelona: Praxis. Pp. 276/49-276/59.

TOMÁS, M. (2002): El diagnóstico potencial comunicativo de un equipo docente. Un instrumento para averiguarlo. En Organización y gestión educativa, núm. XLII, año X FEAE-Praxis.

TOMÀS,M (2011): Conflicto y comunicacón en las organizaciones de formación. Ed. Academia española. Berlín.

VILLA, A. GAIRÍN, J. I ALTRES (1998): Principales dificultades de la dirección de centros educativos en los primeros años de ejercicio. Bilbao: ICE de la Universidad de Deusto.

ALTRES REFERÈNCIES

Revistes:

- Academic Leader
- Educational leadership journal
- Educational Leadership
- Emprendedores (especialment la col·lecció "Herramientas de desarrollo profesional del siglo XXI") (2003): gestión eficaz del tiempo, liderazgo de equipos de alto rendimiento, negociación y solución de conflictos, generación y desarrollo de ideas innovadoras, gestión del talento y promoción profesional, habilidades de comunicación...)
- Leader to leader

- Organización y gestión educativa
- The Chronicle of Higher Education
- The leadership & organization development

Congressos:

- Congreso Interuniversitari d'Organització Escolar
- Congreso Internacional sobre Dirección de Centros educativos
- Jornadas andaluzas sobre organización y dirección de centros educativos.
- Jornades sobre direcció de la FEAE (Fòrum Europeu d'Administradors de l'Educació). Al 1994 van tractar el tema del lideratge acadèmic.

Pàgines web:

www.gestiondecentros.com, utilitzada pels directius de centres educatius i que presenta i actualitza més de 1.000 reflexions, experiències estratègies i instruments per l'exercici directiu.

www.joanteixido.org/, que recull reflexions i aportacions sobre l'organització i direcció de centres educatius